

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Zdeňka Kühna a soudců Daniely Zemanové a Miloslava Výborného v právní věci žalobce: **Ing. J. H.**, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 31, Brno, o žalobě proti rozhodnutím žalovaného ze dne 17. 5. 2013, čj. 12987/13/5000-14502-706053 a čj. 12989/13/5000-14502-706053, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 6. 5. 2014, čj. 31 Af 61/2013-67,

t a k t o :

- I. Žalobci **se neustanovuje** zástupce pro řízení o kasační stížnosti.
- II. Kasační stížnost proti výrokům III. a IV. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 6. 5. 2014, čj. 31 Af 61/2013-67, **se odmítá**.
- III. Kasační stížnost proti výrokům I., II. a V. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 6. 5. 2014, čj. 31 Af 61/2013-67, **se zamítá**.
- IV. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Vymezení věci

[1] Žalobce se žalobou ze dne 30. 7. 2013 (původně nesprávně podanou Krajskému soudu v Brně, který jí dle § 7 odst. 5 s. ř. s. postoupil Krajskému soudu v Hradci Králové) domáhal zrušení dvou rozhodnutí žalovaného označených v záhlaví. Současně požádal o přiznání odkladného účinku žalobě. V průběhu řízení (dne 27. 11. 2013) požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Krajský soud o všech jeho žádostech rozhodl usnesením označeným v záhlaví tak, že stěžovateli nepřiznal osvobození od soudních poplatků

(výrok I.), zamítl návrh stěžovatele na ustanovení zástupce (výrok II.), vyzval stěžovatele k zaplacení soudních poplatků za žalobu ve výši 6000 Kč (výrok III.), zamítl návrh na přiznání odkladného účinku žalobě (výrok IV.) a uložil stěžovateli zaplatit soudní poplatek za rozhodnutí o návrhu na přiznání odkladného účinku (výrok V.).

II.

Shrnutí argumentů v kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[2] Usnesení krajského soudu napadl žalobce (dále „stěžovatel“) velmi stručnou kasační stížností ze dne 13. 6. 2014. V ní tvrdí, že krajský soud rozhodl bez nařízení jednání a „na základě domněnek soudu a jím uměle konstruovaného skutkového i právního stavu, ke kterému se žalobce neměl možnost ani jakkoli vyjádřit, čímž mu byla upřena i nejen Ústavou ČR garantovaná základní práva, aniž by se soud vůbec zabýval skutečným skutkovým a právním stavem této věci.“ Součástí kasační stížnosti byly také žádost o osvobození od soudních poplatků, o ustanovení zástupce a návrh na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, jež však stěžovatel blíže neodůvodnil.

[3] Žalovaný ve svém vyjádření ze dne 26. 6. 2014 navrhl kasační stížnost odmítnout pro opožděnost, případně zamítnout, neboť se ztotožnil s obsahem a závěry v napadeném usnesení krajského soudu. Vyslovil též názor, že ani návrhu na přiznání odkladného účinku by neměl Nejvyšší správní soud vyhovět, a to pro stěžovatelem nesplněné břemeno tvrzení a důkazní břemeno.

III.

Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[4] Pokud jde o včasnost kasační stížnosti, kterou zpochybňuje žalovaný, zdejší soud konstatuje, že byla podána včas. Ze spisu krajského soudu zdejší soud ověřil, že napadené usnesení bylo stěžovateli doručeno dne 30. 5. 2014. Lhůta k podání kasační stížnosti uplynula dne 13. 6. 2014. Podal-li stěžovatel kasační stížnost telefaxem dne 13. 6. 2014 a dne 16. 6. 2014 předal její originál k poštovní přepravě držiteli poštovní licence, bylo jeho podání učiněno řádně a včas (§ 106 odst. 2 ve spojení s § 37 odst. 2 a 40 odst. 4 s. ř. s.).

[5] Nejvyšší správní soud se dále zabýval žádostmi stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení advokáta v řízení o kasační stížnosti. S ohledem na předmět posuzované věci, kterým je kasační stížnost směřující proti usnesení o neosvobození od soudních poplatků, netrval na zaplacení soudního poplatku stěžovatelem za řízení o kasační stížnosti ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem v řízení o kasační stížnosti, a to aby předešel řetězení řešeného problému (srov. rozsudky NSS ze dne 25. 4. 2007, čj. 9 As 3/2007-77, ze dne 28. 4. 2004, čj. 6 Azs 27/2004-41, č. 486/2005 Sb. NSS, nebo ze dne 24. 10. 2007, čj. 1 Afs 65/2007-36).

[6] Přesto byl Nejvyšší správní soud povinen se zabývat žádostí stěžovatele o ustanovení zástupce a hodnotit potřebu zastoupení stěžovatele advokátem v řízení o kasační stížnosti. Z ustanovení § 35 odst. 7 s. ř. s. vyplývá požadavek splnění dvou zákonných podmínek pro ustanovení zástupce v řízení, a sice nedostatek prostředků navrhovatele, který by odůvodňoval jeho osvobození od soudních poplatků, a dále nezbytnost ustanovení zástupce k ochraně práv navrhovatele. Z důvodu uvedeného již v bodě [5] Nejvyšší správní soud neposuzoval splnění první z uvedených podmínek. Zabýval se však splněním druhé z nich a dospěl k závěru, že v projednávané věci není nezbytná potřeba zastoupení stěžovatele v kasačním řízení advokátem prokázána. Kasační stížnost má v rámci daných možností požadované náležitosti a stěžovatel v ní srozumitelně vysvětlil, proč považuje usnesení krajského

pokračování

soudu za nesprávné. Je také zřejmé, čeho se stěžovatel domáhá. Ve věci se jedná o právně zcela přehlednou otázku týkající se osobních a majetkových poměrů stěžovatele. Nejvyššímu správnímu soudu nic nebrání, aby o stěžovatelem formulované kasační stížnosti věcně rozhodl. Za této situace tedy Nejvyšší správní soud návrhu stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti nevyhověl.

[7] Stěžovatel podal současně s kasační stížností také návrh na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. Protože Nejvyšší správní soud rozhodl o samotné kasační stížnosti neprodleně, nerozhodoval o tomto stěžovatelově návrhu.

[8] Část kasační stížnosti shledal zdejší soud nepřipustnou, a to z dále uvedených důvodů.

[9] Výzva krajského soudu k zaplacení soudního poplatku dle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích je pouze konstatováním zákonné povinnosti žalobce vyplývající z § 4 odst. 1 písm. a) zákona o soudních poplatcích. Takovou výzvu krajského soudu je proto nutno považovat za rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení. Kasační stížnost směřující proti výroku III. usnesení krajského soudu proto soud odmítl pro nepřipustnost dle § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. ve spojení s § 46 odst. 1 písm. d) a § 120 s. ř. s. (srov. rozsudek NSS ze dne 16. 4. 2008, čj. 1 As 2/2008-47, nebo usnesení ze dne 27. 2. 2006, čj. 5 As 15/2005-47).

[10] Podle judikatury zdejšího soudu je rozhodnutí o odkladném účinku žaloby rozhodnutím, které je podle své povahy dočasné (srov. usnesení NSS ze dne 22. 12. 2004, čj. 5 As 52/2004-172, č. 507/2005 Sb. NSS, nebo ze dne 17. 5. 2012, čj. 7 As 61/2012-37). Kasační stížnost směřující proti výroku IV. usnesení krajského soudu proto Nejvyšší správní soud odmítl pro nepřipustnost dle § 104 odst. 3 písm. c) s. ř. s. ve spojení s § 46 odst. 1 písm. d) a § 120 s. ř. s.

[11] Samotnou důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího přípustného rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.); neshledal přitom vady, kterými by byl povinen se zabývat i bez návrhu.

[12] Nejvyšší správní soud věnoval prvotně pozornost námitce nepřezkoumatelnosti usnesení krajského soudu. Názoru stěžovatele však nebylo možno přisvědčit, neboť výroky I., II. a V. jsou zcela jasné a srozumitelné a rovněž důvody, které krajský soud vedly k závěrům těmito výroky vyjádřeným, z obsahu odůvodnění usnesení krajského soudu sice stručně, avšak srozumitelně a přehledně vyplývají. Je zřejmé, že výchozí otázkou bylo pro všechny tyto tři výroky posouzení majetkových poměrů stěžovatele, přičemž krajský soud se touto otázkou zabýval a v odůvodnění usnesení uvedl své úvahy i závěry. Rovněž příslušná aplikovaná zákonná ustanovení jsou v usnesení uvedena. Nejvyšší správní soud proto konstatuje, že usnesení krajského soudu deficitem nepřezkoumatelnosti netrpí, protože nebyl naplněn kasační důvod předvídaný § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

[13] Poté Nejvyšší správní soud uvážil, není-li v projednávané věci naplněn kasační důvod dle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., přičemž v úvahách a závěrech krajského soudu neshledal pochybení představující nezákonnost. Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. může být účastník na žádost osvobozen od soudních poplatků, pokud doloží, že nemá dostatečné prostředky na jejich zaplacení. Je tedy na účastníku, požaduje-li toto osvobození, aby podal žádost, a aby dostatečně své majetkové poměry popsál (břemeno tvrzení) a přesvědčivě doložil, že nemá prostředky na úhradu soudních poplatků (břemeno důkazní). Soud není oprávněn ani povinen zjišťovat majetkové poměry účastníka z úřední povinnosti; zásada vyšetřovací se zde neuplatní (srov. rozsudek NSS ze dne 25. 1. 2005, čj. 7 As 343/2004-50, č. 537/2005 Sb. NSS). Podmínka

tvrdit a doložit nedostatek prostředků na zaplacení soudního poplatku je zcela legitimní a přiměřená, neboť lze i u nemajetných osob vyžadovat náležitou aktivitu za účelem zjištění skutečností potřebných pro případné vyhovění jejich žádosti o osvobození od soudních poplatků. Nelze naopak požadovat po státu (soudech), aby v případě žádostí účastníků soudních řízení o osvobození od soudních poplatků z vlastní iniciativy pátraly, jaké má ten který účastník majtkové poměry.

[14] V daném případě soud zjistil z vyžádaného spisu krajského soudu následující. Krajský soud pro účely rozhodnutí o žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků vyzval stěžovatele k předložení vyplněného formuláře. Stěžovatel na výzvu reagoval podáními a dne 23. 4. 2014 navrhl, aby byla důvodnost jeho žádosti prokazována jím vyplněným formulářem - prohlášením o osobních, majtkových a výdělkových poměrech ze dne 24. 3. 2014, který zaslal krajskému soudu ke sp. zn. 31 Af 64/2013. Součástí těchto podání byly též příznání k dani z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 2012 a 2011.

[15] Kromě těchto podkladů vycházel krajský soud též z kopií složenek o platbách České správy sociálního zabezpečení stěžovateli z prosince 2011, ledna, února, dubna až července 2012 a listopadu 2012. Dospěl k závěru, že ze stěžovatelových tvrzení a předložených dokladů nelze dovodit, že by stěžovatelovy majtkové poměry odůvodňovaly jeho osvobození od soudních poplatků. Dle krajského soudu stěžovatel prohlášení o osobních, majtkových a výdělkových poměrech nevyplnil správně a úplně. Bylo možno pouze zjistit, že stěžovatel v roce 2012 a 2013 nepobíral žádnou mzdu a nepobírá dávky nemocenského pojištění; dávky v průměrné výši 7376 Kč měsíčně pobíral v době od 9. 4. 2011 do 30. 9. 2012. Stěžovatel přitom neuvedl, co mu brání ve výkonu práce, případně zda požádal o příznání invalidního důchodu. Stěžovatel jen prohlásil, že v důsledku úrazu ze dne 19. 3. 2011 se jeho zdravotní stav zhoršoval a jeho žádosti o prodloužení podpůrní doby bylo vyhověno jen do 18. 10. 2012. Krajský soud rovněž konstatoval, že ačkoliv byl stěžovatel poučen, že má uvést veškerý hodnotnější majetek jeho i ve společném jmění manželů, neučinil tak a pouze uvedl, že mu majetek byl obstaven nezákonnými exekucemi a nemůže s ním disponovat. Dluhy vyčíslil pouze souhrnnou částkou, a to aniž by sdělil, o jaké dluhy a jakých věřitelů se jedná. Dále bylo možno pouze zjistit, že manželka stěžovatele je v plném invalidním důchodu, který pobírá ve výši 11 155 Kč měsíčně. Krajský soud tak neshledal naplnění podmínek dle § 36 odst. 3 s. ř. s.

[16] Pokud krajský soud dospěl v dané věci k závěru, že stěžovatel nedostatek prostředků na zaplacení soudních poplatků řádně netvrdil ani neprokázal, jde o závěr souladný se zákonem stanovenými podmínkami pro užití institutu dle § 36 odst. 3 s. ř. s. Prohlášení o osobních, majtkových a výdělkových poměrech, které bylo stěžovateli zasláno k prokázání splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků, obsahuje srozumitelný a přehledný souhrn všech údajů, které je žadatel o osvobození povinen soudu uvést. U prohlášení v oddílu VIII. - Osobní majetek je zcela jednoznačný pokyn: „*Žadatel(ka) uvede veškerý majetek větší ceny, který mu patří (včetně majetku, jenž má se svým manželem ve společném jmění) v době podání tohoto potvrzení.*“ Stěžovatel navzdory břemenu tvrzení a břemenu důkaznímu stran svých majtkových poměrů přednesl pouze obecná prohlášení, že nemá žádný majetek, se kterým by mohl disponovat (z důvodu exekučních řízení) a má dluhy v určité souhrnné výši (10 mil. Kč). Tato svá tvrzení nekonkretizoval ani nedoložil (např. výpisy z katastru nemovitostí, rozhodnutími o nařízení exekuce, smlouvami či jinými listinami prokazujícími dluhy a věřitele stěžovatele). Jediný konkrétní údaj uvedený k osobnímu majetku v oddílu VIII. prohlášení o majtkových poměrech je spisová značka 37 Cm 386/98 a 5 Nc 4172/2008, z čehož zejména bez uvedení souvislosti tohoto řízení s osobním majetkem stěžovatele (a následně i soudu, který uvedená řízení vede), nelze dovodit žádné závěry ohledně existence a hodnoty osobního majetku, k jehož uvedení je stěžovatel prohlášením výslovně vyzván.

pokračování

[17] Stěžovatel nedal krajskému soudu možnost jeho majetkové poměry komplexně posoudit. Nebylo přitom povinností soudu opakovaně stěžovatele vyzývat k dalším tvrzením či předkládání dalších dokladů o rozhodných skutečnostech pro vyhovění žádosti stěžovatele. Krajský soud dostatečně stěžovatele poučil a informoval o tom, jaké skutečnosti jsou při rozhodování o osvobození od soudních poplatků relevantní. Povinností stěžovatele bylo tyto skutečnosti, včetně veškerého osobního majetku, uvést. Bylo též jeho nezpochybnitelným právem sdělit soudu všechny okolnosti týkající se tohoto majetku, například omezení jejich disponibility v důsledku exekučního řízení, údaje mající vliv na zvýšení či snížení ceny majetku, atd. Stěžovatel však i přes jednoznačné a srozumitelné poučení uvedené v prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků soudu nesdělil dostatečné údaje o svém osobním majetku jen s odůvodněním, že tento majetek nemůže být zpeněžen. K tomuto hodnocení je však oprávněn v rámci rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků pouze soud, nikoliv stěžovatel.

[18] Vzhledem k tomu, že krajský soud dospěl k závěru o nesplnění stěžovatelovy povinnosti doložit nedostatek prostředků ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s., správně postupoval tak, že výrokem I. nepřiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků a následně výrokem II. zamítl návrh stěžovatele na ustanovení zástupce, neboť jednou z podmínek pro ustanovení zástupce je dle § 35 odst. 8 s. ř. s. naplnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků.

[19] Závěr o nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků našel poté svůj odraz nutně také ve výroku V. usnesení krajského soudu; nepřiznal-li krajský soud stěžovateli osvobození od soudních poplatků, musel mu v souladu se zákonem uložit zaplacení soudního poplatku za rozhodnutí o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku žalobě.

IV. Náklady řízení

[20] Nejvyšší správní soud proto ze všech výše uvedených důvodů kasační stížnost z části odmítl pro nepřipustnost, a ve zbyvajících částech ji zamítl podle § 110 odst. 1 s. ř. s.

[21] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl v tomto soudním řízení úspěch, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.). Žalovanému náklady řízení přesahující jeho obvyklou administrativní činnost nevznikly. Proto soud rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. července 2014

Zdeněk Kühn
předseda senátu